

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 52/2023-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Hajduk s. r. o., Štúrova 101/5, Vranov nad Topľou, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Anton Hajduk, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 6Co/17/2020 z 24. novembra 2020 a proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/129/2021 z 26. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a žiada nahradiť trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v súdnom konaní o náhradu škody v procesnej pozícii žalobcu. Žalobou doručenou 24. apríla 2008 Okresnému súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľ domáhal voči žalovanému – [REDAKOVANÉ], náhrady škody, ktorá mu mala vzniknúť 31. júla 2004 v dôsledku zničenia úrody poľnohospodárskych plodín z dôvodu pretrhnutia hrádze vo vlastníctve a správe žalovaného.

2.1. Podaniu predmetnej žaloby predchádzalo konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 13C/1/2017, v ktorom si sťažovateľ žalobou doručenou okresnému súdu 10. januára 2007 uplatnil totožný nárok voči totožnému žalovanému. Sťažovateľ požiadal okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov, o ktorom rozhodol okresný súd uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom z 30. júla 2007 tak, že mu nevyhovelo. Proti tomuto uzneseniu sťažovateľ nepodal

odvolanie a toto nadobudlo právoplatnosť 4. septembra 2007. Uvedené konanie tak bolo zastavené uznesením okresného súdu z 23. októbra 2007 (právoplatné 15. novembra 2007).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 21C/65/2008 z 12. marca 2019 zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi 333 965,61 eur spolu s úrokmi z omeškania (I. výrok), v prevyšujúcej časti žalobu sťažovateľa zamietol (II. výrok) a sťažovateľovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (III. výrok). Následne na základe odvolania podaného žalovaným Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 6Co/17/2020 z 24. novembra 2020 zmenil rozsudok okresného súdu vo vyhovujúcom výroku I tak, že žalobu zamietol (I. výrok). Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa sťažovateľa rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia týchto právnych otázok: (1) *otázka uznania námietky premlčania z dôvodu prerušenia konania podľa ust. § 112 Občianskeho zákonníka* (2) *otázka nevykonania vlastného dokazovania súdom na posúdenie oprávnenosti vznesenia námietky premlčania podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka*, (3) *otázka uplatnenia námietky premlčania v kolízii s § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka*. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) posúdil podané dovolanie tak, že v časti druhej dovolacej otázky nie je prípustné a v časti týkajúcej sa prvej a tretej dovolacej otázky je prípustné, ale nie dôvodné. Vzhľadom na uvedené dovolanie ako celok zamietol ako nedôvodné podľa § 448 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Z obsahu celej ústavnej sťažnosti výrazne vyčnieva sťažovateľom zvýraznená výnimočnosť povahy jeho sporu s poukazom na konkrétne mimoriadne okolnosti prípadu (zanedbanie povinnosti štátnym podnikom, v dôsledku ktorej bola sťažovateľovi spôsobená značná škoda, verejné prisľuby najvyšších predstaviteľov Slovenskej republiky o odškodnení a pod.). Poukazuje tiež na nepresvedčivosť odôvodnenia napadnutých rozhodnutí súdov, resp. nevysporiadanie sa s ním namietanými skutočnosťami v konaní, na ktoré nedostal odpoveď. Konečný výsledok konania pred všeobecnými súdmi v jeho veci považuje za neprímerane tvrdý zásah do jeho práv na spravodlivý proces.

5. Ústavnoprávne relevantná argumentácia proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu je ťažiskovo zameraná na vyjadrenie nesúhlasu s právnym posúdením predmetných dovolacích otázok jednotlivo namietaných aspektov premlčania subjektívneho nároku sťažovateľa. Sťažovateľ vo svojej sťažnostnej argumentácii polemizuje s jednotlivými závermi meritórneho (resp. procesného) posúdenia ním formulovaných právnych otázok.

5.1. Vo vzťahu k prvej dovolacej otázke sťažovateľ nesúhlasí s právnym posúdením najvyššieho súdu o tom, že premlčacia doba počas konania pod sp. zn. 13C/1/2007 plynula, a spochybňuje dôvodnosť aplikácie rozhodnutia č. k. 3MCdo/12/2005 na jeho vec, keďže uvedené rozhodnutie vychádza z úplne iného skutkového stavu. Sťažovateľ zastáva názor (stotožňujúc sa s právnymi závermi súdu prvého stupňa), že premlčacia doba počas konania pred okresným súdom vedenom pod sp. zn. 13C/1/2007 neplynula, ale spočívala podľa § 112 Občianskeho zákonníka, pretože boli splnené podmienky osobitného zreteľa (nezaplatenie súdneho poplatku sťažovateľom v dôsledku riadne zdokladovanej platobnej neschopnosti zavinenej protistranou, čo nemožno zamieňať

s klasickým nezaplatením súdneho poplatku). Sťažovateľ, polemizujúc s jednotlivými závermi meritórneho posúdenia najvyššieho súdu, zotrváva na tom, že podanie návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku v konaní pod sp. zn. 13C/1/2007 možno považovať za riadne pokračovanie sťažovateľa ako žalobcu v konaní. Napokon vysvetľuje dôvody späté s nepodaním odvolania proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku v konaní sp. zn. 13C/1/2007 a dôvody, pre ktoré nemohol podať ďalšiu žalobu skôr.

5.2. Vo vzťahu k druhej dovolacej otázke, ktorá nebola pripustená k meritórnemu prieskumu, sťažovateľ namieta, že najvyšší súd neodôvodnil jeho argumentáciu v dovolaní, na ktorú poukazuje v ústavnej sťažnosti. Dovolací súd nepripustil túto právnu otázku vzhľadom na to, že odvolací súd túto otázku neriešil. Dodáva, že všeobecné súdy predmetnú otázku obišli bez analýzy skutkového stavu na otázku premlčania z dôvodu použitia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z rozdielnosti súdnej praxi pri posudzovaní oprávnenosti vzniesenia námietky premlčania v kolízii s dobrými mravmi, podľa sťažovateľa nemožno vysloviť právny záver, že konanie účastníka nie je v rozpore s dobrými mravmi bez nevykonania náležitého dokazovania.

5.3. Pokiaľ ide o tretiu dovolaciu otázku, v uvedenom kontexte sťažovateľ najprv vymenúva objektívne existujúce a v konaní preukázané (skutkové, pozn.) dôvody, ktoré v rozhodnutí odvolacieho súdu absentujú. Následne poukazuje na rozhodnutia súdov (najmä rozhodnutia krajských súdov a ústavného súdu), ktoré aplikovali § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka v prospech strany sporu, ktorá bola podľa druhého účastníka premlčaná, hoci podľa sťažovateľa nemali takú dávku výnimočnosti ako jeho prípad. Taktiež vymenúva rozhodnutia (najmä rozhodnutia najvyššieho súdu a krajských súdov), ktoré zamietajú uplatnenie postupu podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka a ktoré zvyrazňujú použitie zásady výnimočnosti s prihliadnutím na konkrétne skutkové okolnosti každého jedného prípadu. Zastáva právny názor, že zásada súladu výkonu práva s dobrými mravmi podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojitosti s čl. 3 CSP sa uplatňuje výnimočne, dovoľuje napr. zmierňovať tvrdosť zákona a nie je výrazom zneužitia práva. Odvolaciemu súdu vytýka, že nezvážil mieru negatívnych dopadov na ochranu dôvery v právo a legitímne očakávania sťažovateľa na vynesenie spravodlivého rozsudku a dovolaciemu súdu odkaz na jeho rozhodnutie č. k. 2Cdo/249/2014, ktorý považuje za alibistický a nesprávny.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti (s dôrazom na ústavné zásady princípu všeobecnej spravodlivosti a základného práva na spravodlivý proces) je namietané nesprávne právne posúdenie uznania vzniesenia námietky premlčania žalovaným v odvolacom a dovolacom konaní, a to bez zohľadnenia výnimočnej povahy okolnosti sťažovateľovho prípadu.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom krajského súdu:

7. Ústavný súd s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným

právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

8. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým zmenil rozsudok prvostupňového súdu vo vyhovujúcom výroku I tak, že žalobu zamietol, bol prípustný mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), ktorý sťažovateľ aj využil. Z toho vyplýva, že námietky sťažovateľa (zamerané na posúdenie otázok zásadného právneho významu, ktoré boli predmetom dovolania) preskúmal najvyšší súd ako súd dovolací. V okolnostiach danej veci ústavný súd uzatvára, že z uvedeného dôvodu sa v sťažovateľovej veci uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, čo zakladá podklad na odmietnutie ústavnej sťažnosti v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

III.2. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

9. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania. V prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nezasahuje do ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najstálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

10. Podstata sporu sťažovateľa v dovolacom konaní je zrozumiteľná; namieta predovšetkým nesprávne právne posúdenie plynutia premlčacej doby [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], nevykonanie vlastného dokazovania na posúdenie oprávnenosti vznesenia námietky premlčania [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] a uplatnenie námietky premlčania v kolízii s § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP]. Inak povedané, sťažovateľ spochybňuje uplynutie premlčacej doby a zároveň sa domáha odopretia výkonu práva žalovaného vzniesť námietku premlčania, odôvodňujúc to výnimočnosťou jeho prípadu. Podstata argumentácie v ústavnej sťažnosti spočíva v tom, že krajský súd a najvyšší súd pri vyvodzovaní právnych záverov zo skutkových zistení, t. j. pri právnom posúdení jednotlivých rovín oprávnenosti vznesenej námietky premlčania žalovaným, nezohľadnili špecifické okolnosti a individuálne súvislosti jeho konkrétneho prípadu [odlišne od právneho posúdenia okresného súdu (najmä v bode 86), pozn.].

11. Vychádzajúc z uvedených východísk, úlohou ústavného súdu je posúdiť, či najvyšší súd v napadnutom rozsudku dostatočným, a teda ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoj

záver o zamietnutí dovolania ako nedôvodného, prihliadajúc na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľa k jednotlivo určeným dovolacím otázkam.

12. Prvý kľúčový okruh námietok (bod 5.1 tohto uznesenia) sa sústreďuje na spochybenie ustáleného právneho posúdenia plynutia premlčacej doby (resp. nespočívania) počas konania pred okresným súdom pod sp. zn. 13C/1/2007. Spornou otázkou bol postup sťažovateľa v predmetnom konaní v kontexte toho, či v začatom konaní riadne pokračoval. Kým sťažovateľ (v súlade s právnym záverom okresného súdu) tvrdí, že (samotné, pozn.) podanie návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov možno považovať za jeho riadne pokračovanie v konaní a nezaplatenie súdneho poplatku za situáciu hodnú osobitného zreteľa, najvyšší súd zvyčajne sťažovateľovu pasivitu, nečinnosť a nesplnenie si povinnosti využiť všetky dostupné možnosti, ktoré mu právny poriadok na uplatnenie práva ponúkal, a to vo forme opravného prostriedku proti negatívnemu rozhodnutiu o nepriznaní súdneho poplatku, resp. proti uzneseniu o zastavení konania pred okresným súdom pod sp. zn. 13C/1/2007.

13. Ústavný súd v uvedených súvislostiach zdôrazňuje, že zákonná požiadavka na tzv. riadnom pokračovaní v začatom konaní podľa § 112 Občianskeho zákonníka predstavuje určité kvalitatívne nároky na žalobcu na procesnú aktivitu smerujúcu k meritórnemu skončeniu sporu. Presvedčenie sťažovateľa o odopretí jeho práva na spravodlivý súdny proces nepriznaním oslobodenia od súdneho poplatku v konaní sp. zn. 13C/1/2007 a súčasné nevyužitie opravného prostriedku proti takémuto rozhodnutiu nemá žiaden logický rozmer k ním deklarovávanému riadnemu pokračovaniu v konaní. Sťažovateľov argument o irelevantnosti podania odvolania voči predmetnému uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom, pretože na to nemal iný dôvod a pretože by o tom rozhodol ten istý súd, svedčí skôr o jeho rezignácii a o neodôvodnenej procesnej pasivite preukázať platobnú neschopnosť zaplatiť súdny poplatok v konaní pred sudcom, prípadne pred odvolacím súdom.

14. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že najvyšší súd dostatočným a ústavne udržateľným spôsobom poskytol sťažovateľovi meritórny prieskum právneho posúdenia odvolacím súdom, zreteľne odôvodnil použitie predmetnej judikatúry v jeho právnej veci (aplikácia rozhodnutia č. k. 3MCdo/12/2005 a nepriama aplikácia rozhodnutia R 3/2001 vzhľadom na obdobné následky zastavenia konania v prípade späťvzatia žaloby a nezaplatenia súdneho poplatku, pozn.) a korektne zaujal stanovisko k plynutiu premlčacej doby, ktoré je založené na správnej a logickej interpretácii § 112 Občianskeho zákonníka (body 14, 15.1, 15.2 a 15.3 rozsudku najvyššieho súdu).

15. Druhý kľúčový okruh námietok (body 5.2 a 5.3 tohto uznesenia) smeruje voči právnemu posúdeniu otázky rozporu uplatnenej námietky premlčania zo strany žalovaného s dobrými mravmi podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka s ohľadom na výnimočné okolnosti jeho konkrétneho prípadu. Podstatné právne závery najvyššieho súdu o nedôvodnosti dovolania v prípade tretej dovolacej otázky sú založené jednak na tom, že znaky konania vykazujúce priamy úmysel poškodiť druhého účastníka je potrebné vyvodzovať z tých okolností, za ktorých bola námietka premlčania tohto nároku uplatnená, a nie z okolností a dôvodov, z ktorých je vznik uplatňovaného nároku odvodzovaný (rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 2Cdo/249/2014), a na tom, že sťažovateľ v dovolaní nespochybnil záver odvolacieho súdu o tom, že námietka premlčania nie je v rozpore s dobrými mravmi. V danom prípade ústavný súd z predmetnej časti ústavnej sťažnosti identifikoval snahu sťažovateľa odoprieť protistrane výkon na právo vzniesť námietku premlčania, akcentujúc výnimočnosť jeho prípadu v priamej a príčinnej súvislosti s tvrdým neprimeraným

zásahom do práv sťažovateľa zanedbaním povinnosti žalovaného, v dôsledku čoho bolo spôsobená škoda.

16. Ak by sudy pripustili záver, že námietka premlčania, ktorú žalovaný legálne vzniesol v rámci svojej procesnej obrany pri súčasnom nepreukázaní priameho úmyslu poškodiť sťažovateľa, mohlo by dôjsť k narušeniu rovnosti strán. Takisto, ak by sudy pripustili záver, že sťažovateľom namietané výnimočné okolnosti konkrétneho prípadu, ktoré sa skutkovo vzťahujú na dôvody, z ktorých je odvodzovaný vznik jeho subjektívneho nároku (špecifikované v dovolaní, ako aj v ústavnej sťažnosti, pozn.) bez toho, aby sťažovateľ v rámci svojej procesnej obrany (vrátane sťažnostnej argumentácie) náležite konkretizoval priamy úmysel žalovaného zneužiť výkon tohto práva na úkor sťažovateľa, vytvoril by sa priestor pre prelomenie ojedinelosti a výnimočnosti postupu podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čím by mohlo dôjsť k neprimeranému zásahu do princípu právnej istoty. Takéto právne závery presadzované sťažovateľom (ako aj súdom prvého stupňa) nemajú žiadnu oporu v zákone ani v judikatúre ústavného súdu (II. ÚS 176/2011, IV. ÚS 542/2013, III. ÚS 44/2017, IV. ÚS 100/2019), a to ani pri snahe ich vykladať materiálne cez ideu spravodlivosti (I. ÚS 33/2012), o to viac, ak už preukázateľne došlo k ustáleniu procesnej pasivity sťažovateľa v konaní pred okresným súdom pod sp. zn. 13C/1/2007, v dôsledku ktorej zavinil márne uplynutie premlčacej doby.

17. Pokiaľ ide o sťažnostnú námietku o nemeritórnom posúdení druhej dovolacej otázky, ústavný súd konštatuje, že táto nie je spôsobilá spochybniť ústavnú udržateľnosť časti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, v ktorom posúdil predmetnú dovolaciu otázku ako neprípustnú. V kontexte prejednávanej veci možno prisvedčiť úvahe, že na odvolacom súde nebolo potrebné vykonávať dokazovanie, keďže nedošlo k spochybneniu skutkových zistení okresného súdu (okolností konkrétneho prípadu), len k odlišnému právnemu posúdeniu (bod 19.1 napadnutého rozsudku najvyššieho súdu). Ak takáto úvaha napokon viedla k právnemu záveru o tom, že od vyriešenia tejto otázky napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo (bod 20 napadnutého rozsudku najvyššieho súdu), ústavný súd konštatuje, že uvedené odôvodnenie nevykazuje známky arbitrárnosti.

18. Na základe dosiaľ uvedeného je potrebné prijať záver, že najvyšší súd aprobovaním napadnutého rozsudku krajského súdu rozhodol správne, a teda nedošlo k porušeniu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

19. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Ústavný súd na základe uvedeného odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 2. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu